

ЗАУВАЖЕННЯ

до проєкту рішення Запорізької обласної ради «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та заборону діяльності Української православної церкви московського патріархату на території Запорізької області»

Управлінням юридичного забезпечення діяльності ради виконавчого апарату Запорізької обласної ради проведено правову експертизу проєкту рішення Запорізької обласної ради «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та заборону діяльності Української православної церкви московського патріархату на території Запорізької області» (далі – Проєкт рішення), який вноситься депутатом Запорізької обласної ради Сергієм Лишенком. За результатом здійснення вказаної експертизи, вважається за необхідне зауважити на такому.

Пунктом 1 Проєкту рішення пропонується *«заборонити діяльність Української православної церкви московського патріархату (офіційно зареєстрованої як Київська митрополія Української православної церкви) на території Запорізької області».*

У зв'язку з цим, потребує увазі стаття 19 Конституції України та стаття 24 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Згідно з цими нормами органи місцевого самоврядування та їх посадові особи повинні діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуватися у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України.

Системний аналіз чинного в Україні законодавства свідчить про відсутність у обласних рад повноважень «забороняти» діяльність будь-яких релігійних організацій.

Відповідно до частин 3 - 5 статті 16 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» у разі порушення релігійною організацією, що є юридичною особою, положень цього Закону та інших законодавчих актів України її діяльність може бути припинено також за рішенням суду.

У судовому порядку діяльність релігійної організації припиняється лише у випадках:

1) вчинення релігійною організацією дій, недопустимість яких передбачена статтями 3, 5 і 17 цього Закону;

2) поєднання обрядової чи проповідницької діяльності релігійної організації з посяганнями на життя, здоров'я, свободу і гідність особи;

3) систематичного порушення релігійною організацією встановленого законодавством порядку проведення публічних релігійних заходів (богослужінь, обрядів, церемоній, походів тощо);

4) спонукання громадян до невиконання своїх конституційних обов'язків або дій, які супроводжуються грубими порушеннями громадського порядку чи посяганням на права і майно державних, громадських або релігійних організацій;

5) засудження її уповноважених осіб за вчинення кримінального правопорушення проти основ національної безпеки України, передбаченого статтею 111-1 Кримінального кодексу України.

Суд розглядає справу про припинення діяльності релігійної організації порядком позовного провадження, передбаченого Цивільним процесуальним кодексом України, за заявою органу, уповноваженого здійснювати реєстрацію статуту конкретної релігійної організації, або прокурора.

В Україні діє Державна служба України з етнополітики та свободи совісті (далі - ДЕСС). Вказана служба здійснює свою діяльність відповідно до Положення про Державну службу України з етнополітики та свободи совісті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 812 (далі – Положення).

Відповідно до пункту 1 Положення ДЕСС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який

забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері міжнародних відносин, релігії та захисту прав корінних народів і національних меншин в Україні.

Відповідно до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» та Положення на ДЕСС покладено функції щодо здійснення реєстрації статутів релігійних організацій, а також змін і доповнень до них.

На вебсайті ДЕСС за посиланням <https://dessa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/2022.09.03-Grounds-for-Prohibition-and-Limitations.pdf> оприлюднено РОЗ'ЯСНЕННЯ щодо підстав для заборони / обмеження діяльності релігійних організацій (у редакції станом на 03.09.2022).

Розділ 3 цих роз'яснень стосується повноважень органів місцевого самоврядування щодо заборони діяльності релігійних організацій. З огляду на зазначений розділ ДЕСС також зроблено висновок, що органи та посадові особи місцевого самоврядування не наділені повноваженнями за власним рішенням припиняти та/або обмежувати діяльність релігійних організацій.

Крім того, вважається за необхідне повідомити, що на офіційному вебпорталі Верховної Ради України в розділі «Законопроекти» зареєстровано проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності в Україні релігійних організацій № 8371 від 19.01.2023, суб'єкт права законодавчої ініціативи: Кабінет Міністрів України.

Вказаним законопроектом встановлюється те, що *«не допускається діяльність релігійних організацій, які афілійовані із центрами впливу релігійної організації (об'єднання) керівний цент (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка здійснює збройну агресію проти України».*

Також цей законопроект доповнює статтю 16 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», запроваджуючи таку додаткову підставу для припинення діяльності релігійної організації: *«у разі виявлення інших порушень вимог щодо створення і діяльності релігійної організації (об'єднання), встановлених Конституцією України, цим та іншими законами України».*

За змістом вказаного законопроекту *«у випадках, передбачених цим законом, діяльність релігійної організації може бути припинена у судовому порядку за позовом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії, або прокурора».*

Таким чином, враховуючи вищевикладене, зауважується на необхідності доопрацювати проект рішення Запорізької обласної ради «Про забезпечення зміцнення національної безпеки у сфері свободи совісті та заборону діяльності Української православної церкви московського патріархату на території Запорізької області», який вноситься депутатом Запорізької обласної ради Сергієм Лишенком, з метою його узгодження із чинним законодавством.

Начальник управління



Стар МОРОЗ